

Stephen C. Carlson (red.). Papias of Hierapolis: Exposition of Dominical Oracles. The Fragments, Testimonia, and Reception of a Second-Century Commentator. Oxford: Oxford University Press. 2021. 381 s.

Som senaste tillskottet i serien *Oxford Early Christian Texts* publicerades Stephen C. Carlsons edition av alla kända fragment, vittnesbörd och texter med receptionshistoria om kyrkofadern Papias av Hierapolis (ca 60–ca 130). Papias är antagligen för en bred läsekrets mest känd för att ha skrivit femboksverket *Utläggningar av Herrens Ord* (Λογίων Κυριακῶν Ἐξηγήσεις) någon gång sent under första eller tidigt under andra århundradet. Verket och Papias har en avgörande roll för tidig kristendom när det gäller förståelse av nytestamentliga texters ursprung och teologi. Till exempel ska nämnas att framträdande kyrkofäder under samma period, såsom Irenaeus av Lyon (ca 130–ca 202) och Eusebios av Caesarea (ca 260–339), påverkats av Papias. Men Papias är även viktig som en tidigkristen teolog i sin egen rätt, och denna nya edition är således intresseväckande för fler än endast exegeter, patristiker och kyrkohistoriker.

”This edition aims to be the most complete edition of his remains to date” skriver Carlson (s.2), och det är minst sagt svårt att inte instämma i det påståendet. Samlingen innehåller 98 texter av eller om Papias, vilka härleds från andra till femtonde århundradet, varav 62 är nya för en Papias-edition. Utifrån en metodisk organisation framställs mer eller mindre all tillgänglig data om Papias på ett överskådligt vis. Genomarbetade grundtexter ställs, på dess respektive grundspråk, jämte en översättning till engelska. Och för att redan nu föranleda ett slutomdöme är Carlsons utgåva numera att räkna som standardverket för forskare som tar sig an den enigmatiska figuren Papias. Carlson kan därmed sägas ersätta tidigare utgåvor, såsom de av Bart D. Ehrman och Michael W. Holmes. Omdömet betyder inte att framställningen alltid är helt

framkomlig för en allmänintresserad läsare eller lekman, eller för den delen att alla översättningar passar alla sammanhang eller syften. Men Carlson har åstadkommit något av en milstolpe och skapat ett standardverk inom Papias-forskningen. Förutom översättningen av 98 så kallade ”Papiana” från grekiska, latin, syriska, arabiska och armeniska, utgör editionens metodologiska bearbetning och diskussionerna i bokens första del det kanske mest avgörande bidraget till framtida Papias-forskning.

Några få frågor utgör fokus för resten av denna anmeldning. För det första: vilka metodologiska *principer* använder Carlson i differentieringen av de 98 texterna, med sina termer ”fragment” och ”testimonia”? Fragment syftar på texter som säger något om Papias verk som sådana, medan testimonia pekar ut texter som säger något om mottagandet eller receptionen av Papias och hans verk. De två separata serierna med texter är huvudfokus i utgåvan, och vi gör klokt i att hålla F-serien separat från T-serien av analytiska skäl. Serierna avgör till exempel huruvida vi kan säga att Papias *själv* menade någonting (F-serien), i kontrast till vad som sagts om Papias och hans teologi eller verk (T-serien). De två serierna kan självklart överlappa vid olika tillfällen, men det är välfunnet att hålla dem åtskilda som material.

Utöver dessa serier lägger Carlson till ytterligare två P-serier, ”potential citations” och ”potential uses”, vilka syftar på texter som av sannolika skäl mycket väl kan härledas till Papias på ett eller annat vis. P-serierna är alltså anonymt material som inte nämner Papias vid namn, men som av olika skäl kan härledas till densamme. Men Carlson nöjer sig inte här, utan inkluderar till sist en Z-serie som består av elva ”spuria”-texter. Helt kort är spuriösa texter fall av felaktig tillskrivelse till Papias. Av de 62 ”Papiana” som hittills undgått bearbetning, lägger Carlson märke till att testimonia 70, 72, 79 och 98 är av särskilt intresse för omvärlden.

Bör en intresserad lekman eller student införskaffa utgåvan? I skrivande stund

kostar den ungefär 1 700 kronor och frågan är om utgåvan är tillräckligt omvälvande även för icke-specialister. Den tidigare utgåva av "Papia" i Michael Holmes tredje upplaga av *The Apostolic Fathers: Greek Texts and English Translations* kostar blott cirka 300 kronor. Och även om Holmes främst diskuterar ett trettiotal texter (som återfinns i F- och T-serierna) är Carlsons bok omistlig kanske främst i forskarsammanhang, eftersom just F-serien inte utökas nämnvärt med hjälp av nya fynd. Det är emellertid önskvärt att alla som är intresserade av Papias använder differentieringen i F-, T- och P-serier. Stephen C. Carlson har alltså gett ut en edition som bör påverka det samtida förhållandet till Papias, både hos forskare och lekmän.

Joel Kuhlin
Doktorand, Lund

DOI: 10.51619/stk.v98i2.24622

Mitsutoshi Horii. "Religion" and "Secular" Categories in Sociology: Decolonizing the Modern Myth. Cham: Palgrave Macmillan. 2021. 263 s.

Den här boken behandlar ett viktigt ämne för religionsvetenskapen och teologin, nämligen de epistemiska gränser som omfattar kategorin "religion". Bokens ärende är att belysa några grundläggande problem som berör appliceringen av kategorin inom sociologi och att dekonstruera begreppet i ljuset av vad författaren menar är en förutfattad binär utgångspunkt som ligger till grund för den västerländska moderniteten; en utgångspunkt som gett upphov till inte bara ämnet sociologi, utan all form av vetenskaplighet (först och främst inom humaniora och samhällsvetenskap). I förlängningen menar författaren att samma problem som orsakar religionsbegreppets begränsningar finns i andra kategorier som står i centrum för den gemensamma kultur som sköljt över världen i modernitetens universalistiska och samtidigt essentialistiska kölvatten, exempelvis "ekonomi", "politik" och "vetenskap".

Mitsutoshi Horii är sociolog och har sin bakgrund i Japan. Det gör honom kanske särskilt lämpad att studera de många sätt som kategorin religion skaver i kontexter där den inte vuxit fram. Det här har uppmärksammats tidigare, nyligen av religionshistorikern Ernils Larsson i hans avhandling *Rituals of a Secular Nation: Shinto Normativity and the Separation of Religion and State in Postwar Japan* (2020). Horiis studie är dock teoretiskt driven och problematiserar inte bara begreppet religion utan även de förutfattade meningar han hävdar dominerar den globala epistemologin som grundlagts av den västerländska moderniteten. Det är detta undertiteln "Decolonizing the Modern Myth" syftar på.

Efter det första introducerande kapitlet, som förklarar bokens riktning och innehåll, följer ett kapitel som sammanfattar tidigare forskning som problematiserat modernitetens begränsningar. Det rör sig om forskning som påvisat modernitetens normativa drivkraft att enhetliggöra den epistemiska diskurs som egentligen är ett resultat av den västerländska kontext i vilken den växt fram, snarare än något som representerar "tingen i sig". Horii menar att uppdelningen mellan religion och sekulär ligger till grund för den västerländska moderniteten och om man söker dekonstruera den måste man först göra upp med den förstnämnda konstruerade dikotomin. Det tredje kapitlet placerar diskussionen som påbörjades i det föregående kapitlet i en historisk och etymologisk kontext och kapitel fyra för in Karl Marx (1818–1883), Max Weber (1864–1920) och Émile Durkheim (1858–1917) i diskussionen, teoretiker som Horii menar kan sägas ha grundlagt ämnet sociologi en gång i tiden. Argumentet här är att dessa inflytelserika tänkares syn på religion måste förstås i de specifika historiska kontexter som de verkade i, epoker som såg stora samhällsomvälvningar och klasskamper (både i Europa och i den koloniserade världen). Horiis fyra inledande kapitel är menade att synliggöra den normativa ansats som driver västerländsk modernitet.